

□ زمان تقریبی مطالعه: 15 دقیقه

اجرت‌المثل: حق مادی زن در قبال خدمات‌های خانگی - نحوه محاسبه، شرایط مطالبه و رسیدگی دادگاه

در نظام حقوقی ایران، **اجرت‌المثل** به عنوان یکی از حقوق مهم زنان در رابطه زناشویی شناخته می‌شود. این مفهوم، نه تنها ریشه در موازین شرعی دارد، بلکه با تصویب **تبصره ماده 336 قانون مدنی مصوب 23/10/1385 مجمع تشخیص مصلحت نظام**، به یک **دین قانونی** تبدیل شده است که در هر زمان و به‌ویژه در زمان طلاق یا در طول زندگی مشترک قابل مطالبه است.

این متن، به صورت کامل و با رعایت قواعد نگارش حقوقی، به بررسی تعریف، شرایط، نحوه مطالبه، محاسبه و پیامدهای قانونی **اجرت‌المثل** می‌پردازد. همچنین، با استناد به رویه دادگاه‌ها و تحلیل کارشناسان رسمی قوه قضاییه، راهکارهای عملیاتی و نکات حقوقی مهمی ارائه می‌شود.

□ تعریف اجرت‌المثل و پایه‌های شرعی و قانونی آن

اجرت‌المثل به معنای **دستمزد معادل** است؛ یعنی مبلغی که زن به دلیل انجام خدماتی فراتر از وظایف شرعی و قانونی خود در خانه و به دستور شوهر، مستحق دریافت آن می‌شود.

بر اساس گفته **پیمان حسین‌پور، کارشناس رسمی قوه قضاییه**، اجرت‌المثل یک **بحث شرعی** است که از مفهوم **تمکین** نشأت می‌گیرد. تمکین به دو نوع تقسیم می‌شود:

تمکین عام: حضور زن در زندگی مشترک و رعایت وظایف عمومی زناشویی (مانند عدم خروج از خانه بدون اجازه شوهر، رعایت هم زیستی).

تمکین خاص: انجام وظایف زناشویی (رابطه زناشویی).

هرگاه زن **فراتر از این وظایف** و به دستور شوهر، خدماتی انجام دهد، حق دریافت **اجرت‌المثل** را دارد.

□ خدماتی که مشمول اجرت‌المثل می‌شوند

انجام هرگونه خدمتی که **متعلق به وظایف شرعی زن نباشد و به دستور شوهر و بدون قصد تبرع** انجام شود، مشمول اجرت‌المثل است. از جمله:

نگهداری از فرزند (پرستاری)
آشپزی، نظافت و امور روزمره خانه
پرستاری از شوهر در زمان بیماری
شیردهی به فرزند
بزرگ کردن فرزندان
بردن فرزند به مدرسه
حضور در جلسات اولیا و مربیان
واکسیناسیون فرزندان
رسیدگی به وضعیت تحصیلی فرزندان
نگهداری از مادر یا خانواده شوهر (به دستور شوهر)

⚠ **نکته حقوقی:** انجام این خدمات به تنهایی کافی نیست. شرط اصلی **دستور شوهر و عدم قصد تبرع** است.

□ شرایط قانونی برای تحقق اجرت‌المثل

بر اساس رویه دادگاه‌های خانواده و تحلیل کارشناسان، دو شرط اساسی برای ایجاد حق اجرت‌المثل وجود دارد:

انجام خدمات به دستور شوهر
عدم قصد تبرع در انجام آن خدمات

در جلسات دادگاه، قاضی از زن سؤالاتی مانند زیر می‌پرسد:

آیا این کارها را به دستور شوهرتان انجام دادید؟
آیا قصد دریافت دستمزد داشتید یا به صورت تبرع (هدیه و بخشش) انجام دادید؟

اگر زن پاسخ مثبت به هر دو سؤال دهد، حق اجرت‌المثل برای وی **ایجاد می‌شود**. در غیر این صورت، دادگاه ادعای وی را **مردود می‌داند**.

□ نحوه مطالبه اجرت‌المثل: از دادخواست تا کارشناسی

1. ثبت دادخواست

زمانی که زن تصمیم به مطالبه اجرت‌المثل داشته باشد، باید **دادخواست الزام شوهر به پرداخت اجرت‌المثل** را در دادگاه خانواده تسلیم کند. این دادخواست می‌تواند:

در زمان طلاق (چه توسط زن و چه توسط شوهر)
در طول زندگی مشترک (حتی بدون درخواست طلاق)
بعد از طلاق (تا زمانی که دین آن پرداخت نشود)

2. اثبات ادعا

زمانی که شوهر از ادعای زن منکر شود، زن موظف است ادعا خود را **اثبات کند**. از مهم‌ترین ادله در این زمینه:

شهادت شهود (همسایگان، دوستان، خانواده)
علم قاضی (مشاهده واقعی قاضی یا کارشناس)
اسناد کتبی (مکاتبات، پیام‌ها، تصاویر)

3. ارجاع به کارشناس رسمی

پس از تشکیل جلسه اولیه و تأیید نیاز به کارشناسی، پرونده به **کارشناس رسمی قوه قضائیه** ارجاع داده

می‌شود. کارشناس موظف است:

با طرفین گفت‌وگو کند
شواهد را بررسی کند
در مدت یک هفته تا ده روز، نظریه خود را ارائه دهد

4. هزینه کارشناسی

مطابق مقررات، طرفین موظف به پرداخت **هزینه کارشناسی** هستند که معمولاً حدود **50,000 تومان** است (هرچند برخی قضات مبالغ کمتری تعیین می‌کنند). در صورت تفاوت بین هزینه واقعی و مبلغ واریز شده، تفاوت به کارشناس پرداخت می‌شود.

⚠ **نکته مهم:** برخی قضات به درخواست کارشناس توجه نمی‌کنند و پرداخت تفاوت هزینه را رد می‌کنند، که این امر باعث تردید کارشناسان در پذیرش این پرونده‌ها می‌شود.

□ نحوه محاسبه اجرت‌المثل

محاسبه اجرت‌المثل بر اساس **دستمزد معادل خدمات** در بازار انجام می‌شود. اما هرگز به صورت کامل مانند دستمزد یک پرستار یا خدمتکار محاسبه نمی‌شود، زیرا زن از **مزایا** دیگری (مانند سکونت در خانه، دریافت هدیه، مسافرت) نیز بهره‌مند است.

اما اگر زن اثبات کند که:

هرگز به مسافرت نرفته
هیچ هدیه‌ای دریافت نکرده
نقشه‌اش در حداقل ممکن بوده

این موارد بر مبلغ اجرت‌المثل تأثیر مثبت دارد.

عوامل مؤثر در میزان اجرت‌المثل:

کاهش می‌یابد (چون وقت کمتری برای خانه دارد)	اشتغال خارج از خانه
افزایش می‌یابد (تحصیلات بالاتر = دستمزد معادل بیشتر)	تحصیلات زن
افزایش می‌یابد	تعداد فرزندان
کاهش می‌یابد (چون کمک حال مادر محسوب می‌شوند)	فرزندان دختر
افزایش می‌یابد	بزرگ کردن فرزندان شوهر از ازدواج قبلی
هرچه طولانی‌تر باشد، مبلغ بیشتر است	بازه زمانی زندگی مشترک
افزایش می‌یابد	پرستاری از شوهر بیمار
بر اساس محل زندگی و استانداردهای منطقه	شرایط اقتصادی و اجتماعی

□ محدوده مبالغ کارشناسی شده:

بر اساس گزارش کارشناسان، میزان اجرت‌المثل ماهانه بین **300,000 تومان** (حداقل) تا **800,000 تومان** (حداکثر) متغیر است. اما این ارقام بسته به شرایط پرونده می‌تواند بیشتر یا کمتر باشد.

□ نمونه مسائل حقوقی واقعی و راه‌حل‌های قانونی

□ نمونه ۱: زن شاغل و مطالبه اجرت‌المثل

پرونده: زنی شاغل در خارج از خانه، پس از طلاق، اجرت‌المثل 20 سال زندگی مشترک را مطالبه می‌کند.

راه‌حل حقوقی:

دادگاه با توجه به اشتغال وی، مبلغ اجرت‌المثل را به شدت کاهش می‌دهد، زیرا فرض بر این است که وی وقت کمتری برای انجام خدمات خانگی داشته است. اما اگر شهود ثابت کنند که وی تمام وظایف خانگی را انجام می‌داده، مبلغ می‌تواند تعدیل شود.

□ نمونه ۲: انکار شوهر و بازدید سرزده کارشناس

پرونده: شوهر از ادعای همسرش درباره نطافت و آشپزی منکر می‌شود.

راه حل حقوقی:

کارشناس بدون اطلاع قبلی به خانه مراجعه می‌کند. در بازدید، خانه به شدت کثیف و به هم ریخته است. این مشاهده، به همراه شهادت همسایگان، دلیلی قوی برای رد ادعای زن است. اما اگر خانه تمیز باشد، ممکن است به نفع زن تفسیر شود.

□ نکات مهم حقوقی

اجرت‌المثل یک دین است، مانند مهریه، و قابل تقسیط یا اعسار است.

عدم پرداخت اجرت‌المثل، زن را مجاز به درخواست اجرای ماده دو قانون محکومیت‌های مالی

می‌کند، که منجر به زندان مدنی شوهر می‌شود.

شرط در عقدنامه مبنی بر عدم مطالبه اجرت‌المثل قابل اجراست، اما اگر زن تحت فشار یا تهدید امضا کرده باشد، شرط بی اعتبار است.

پرداخت نقدی یا انتقال مال (مثل خانه یا زمین) به عنوان اجرت‌المثل، باید با رضایت آگاهانه زن و با رسید کتبی همراه باشد.

اجرت‌المثل برای روزهای جدایی یا عقد محاسبه نمی‌شود، مگر اینکه خدمات به دستور شوهر انجام شده باشد.

□ سوالات متداول (FAQ)

□ آیا زن شاغل حق اجرت‌المثل دارد؟

پاسخ: بله، اما مبلغ آن به دلیل اشتغال خارج از خانه، معمولاً کاهش می‌یابد.

□ آیا اجرت‌المثل فقط در زمان طلاق قابل مطالبه است؟

پاسخ: خیر. زن می‌تواند در طول زندگی مشترک نیز این حق را مطالبه کند.

□ آیا اگر زن از ابتدا قصد تبرع داشته باشد، حق اجرت‌المثل دارد؟

پاسخ: خیر. **قصد تبرع** یکی از شرایط عدم تحقق این حق است.

□ آیا اجرت‌المثل قابل تقسیط است؟

پاسخ: بله. مشابه مهریه، می‌توان دادخواست **اعسار** داد و درخواست تقسیط کرد.

□ آیا شوهر می‌تواند با دادن خانه، اجرت‌المثل را پرداخت کند؟

پاسخ: بله، اما باید با رضایت زن و با ثبت رسید کتبی باشد.

□ شرایط ضمن عقد و تأثیر آن بر اجرت‌المثل

همسران می‌توانند در **عقدنامه** شرایطی درباره اجرت‌المثل قرار دهند، از جمله:

تعیین مبلغ ثابت ماهانه (مثلاً 100,000 تومان)

انصراف از اجرت‌المثل

پرداخت به صورت مالی یا غیرنقدی

این شرایط **مشروط به رضایت آگاهانه** و عدم تضاد با اصول اساسی عقد ازدواج است.

اگر شما یا یکی از نزدیکانتان در مورد **اجرت‌المثل، مهریه، نفقه** یا هر مسئله‌ای در حوزه **حقوق خانواده** سؤال دارید، امروز از **مشاوره حقوقی رایگان** استفاده کنید.

□ با پر کردن فرم ساده، در کمتر از 24 ساعت از وکلای مجرب خانواده پاسخ تخصصی دریافت کنید:

□ دریافت مشاوره حقوقی تخصصی

حقوق شما مهم است. با مشاوره قانونی، از نقض آن جلوگیری کنید.